

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Vår ref.
22/03197-10

Deres ref.
22/3062

Dato
13.10.2022

NMBUs Høringssvar - Grunnlag for ny universitets- og høyskolelov

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) viser til brev datert 22. juni 2022. NMBU har en del kommentarer til de foreslåtte endringene i universitets- og høyskoleloven. NMBUs klagenemnd har sendt eget høringssvar.

Kap. 2 Vurdering og sensur

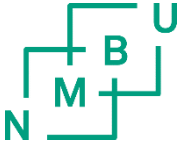
NMBU støtter departementets forslag om å endre kravet om to sensorer slik at kravet nå bare vil gjelde ved eksamener som ikke er etterprøvbare, ved bacheloroppgave eller lignende, og ved alle eksamener som utgjør 15 studiepoeng eller mer. Videre støttes vurdering om at det ikke innføres et lovverk som legger opp til et skille i sensorordning avhengig om karakter i emner er gradert eller bestått/ikke bestått.

Departementet ba spesielt institusjonene om tilbakemeldinger på hvordan de foreslåtte endringene i kravet om to sensorer vil påvirke institusjonene. Ved NMBU er det gode tradisjoner for å ha intern og ekstern sensor ved vurdering av selvstendig arbeid og/eller ved vurdering av emner som er av større omfang. Men selv om det nye forslaget til lovtekst gir en langt mer balansert to-sensor ordning sammenlignet med tidligere høring (NOU 2020:3), kan den foreslåtte løsning likevel gjøre det mer utfordrende å legge til rette for varierte vurderingsformer i emner som er 15 studiepoeng eller mer.

Kap. 3 Midlertidige ansettelser

Postdoktor-stillinger

Departementet har foreslått å lovfeste gjeldende forskriftsbestemmelse om ansettelsesvilkår for postdoktorer mv. Det innebærer at antallet postdoktorperioder begrenses til kun én periode ved samme institusjon. Dersom gjeldende regelverk videreføres, mener NMBU at det er viktig at en samtidig ser på åremålets lengde. NMBU mener at det er å viktig fastsette en lengre åremålsperiode for postdoktorer, slik at det reelt kan være

kvalifiseringsstillinger. NMBU anbefaler at postdoktorperioden bør være 3 – 4 år og at alle postdoktorer må ha en utviklingsplan.

Leder for avdeling og grunnenhet

Departementet ber om tilbakemelding på om hjemmelen til åremålsansettelse for dekaner, instituttledere, og andre ledere av grunnenheter bør fjernes fra loven.

NMBU mener at behovet for faglig fornying bør veie tyngst i en slik vurdering, og foreslår at det fortsatt skal være mulig med åremålstilsetting av ledere på avdelinger og grunnenheter. NMBU har også erfart at det er krevende å rekruttere til stillingene som dekan. Søkertilfanget vil være avhengig av om en sittende dekan søker nytt åremål. Men også ellers vil det kunne være krevende å rekruttere eksterne kandidater til en midlertidig stilling, enten det er snakk om dekaner eller instituttledere. Interne søkere får som regel permisjon fra sin faste stilling. For eksterne søkere er det ikke så enkelt å be om permisjon i fire år, noe som også har gjort at flere universiteter har brukt retrettstillinger som et virkemiddel for å tiltrekke seg eksterne søkere. Men selv med problemer med rekruttering veier behovet for faglig fornying sterkere slik at NMBU mener det er riktig å opprettholde muligheten for åremål i lederstillinger.

Lengden på åremålsperioder

Departementet ber om tilbakemelding på gjeldende bestemmelser om åremålets lengde, enten kortere åremålsperiode (3 år) eller lengre periode (6 år).

Departementet drøfter ikke nærmere fordeler og ulemper ved dette, og kommer heller ikke med konkrete forslag, men ber om innspill på om det er behov for endringer.

NMBU mener at gjeldende bestemmelser bør videreføres. Dersom departementet foreslår at åremålsperioden for ledere blir seks år, mener NMBU at antallet perioder maksimalt må være to perioder.

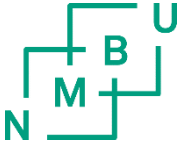
Ingen kvalifiserte søkere – midlertidig ansettelser

Departementet foreslår å fjerne bestemmelsen i § 6-5 om tilsetting i midlertidig stilling dersom det ikke er kvalifiserte søkere.

NMBU ønsker å beholde regelverket slik det er i dag. Muligheten for å ansette midlertidig eller i lavere stilling er viktig for flere av fakultetene ved NMBU, blant annet Veterinærhøgskolen, spesielt i klinikkene. Behovet for spesialkompetanse på et høyt akademisk nivå er stort, men det er svært få, både nasjonalt og internasjonalt som har den nødvendige kompetansen. Ved å ansette noen midlertidig eller i lavere stilling, kan den som ansettes gis nødvendig kompetanseutvikling slik at de opparbeider seg kompetansen som ble etterspurt i utlysningen. NMBU har god erfaring med praktisering av dagens regelverk. Fra ansattes ståsted oppleves dette som en gunstig og motiverende ordning for å utvikle en unik og etterspurt kompetanse. Med den foreslåtte endringen vil sektoren ikke kunne ansette kandidater som på søknadstidspunktet ikke er kvalifisert, men som har stort potensiale til å opparbeide seg spesialkompetanse.

Bistillinger

Departementet foreslår å oppheve bestemmelsen om bistillinger fordi dette følger av Statsansattelovens bestemmelser. Departementet peker også på flere uklårheter ved dagens bistillingskategori, knyttet til avlønning, type stillinger

som benyttes, lengden på åremålsstillingene, registrering/innrapportering og stillingsprosent. Det er ikke foreslått å fjerne muligheten til å benytte bistillinger i sektoren, som vil ivaretas innenfor gjeldende regelverk.

NMBU er opptatt av at det fortsatt skal være mulig å kunne tilsette i bistillinger fordi det er behov for spesifikk kompetanse som bare få besitter. NMBU mener det ikke vil være utfordrende med en slik lovendring dersom den ansatte har fast stilling ved en annen institusjon. Da kan åremålstilsetting i en bistilling ved en annen institusjon fortsatt være mulig.

Kap. 4 Nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag

Departementet foreslår å fastsette at nedleggelse av studiesteder og avvikling av sentrale profesjonsfag med stor regional betydning skal avgjøres av Kongen i statsråd. Det er politiske beslutninger om hvor og hvilke profesjonsfag som bør beholdes av hensyn til utdanning flere steder i landet. En slik lovendring utfordrer i særlig grad institusjonenes autonomi. Styret har et overordnet økonomisk ansvar, også til å gjøre endringer i organiseringen. Med en slik lovendring får ikke styret tilstrekkelig myndighet til å foreta egen vurdering av hva den kan tilby innenfor forsvarlige faglige og økonomiske rammer. Institusjonene har et samfunnsansvar – også for å sørge for opprettholdelse av viktige profesjonsutdanninger.

NMBU er kritisk til en slik lovendring som er så inngripende i en institusjonens autonomi.

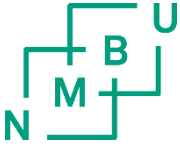
Kap. 5 Felles klagenemnds adgang til å ilegge strengere reaksjoner

Departementet har under utredning forslag til endringer i reglene om Opptak og Felles klagenemnd. NMBU forutsetter at forslag til endringer blir sendt på høring og vil ta stilling til forslagene når dette foreligger.

NMBU oppfatter det slik at det er et ønske fra Felles klagenemnd om å få en mer lik praksis i sektoren. Men alt for lang saksbehandlingstid fører til at det etter forvaltningsloven § 34 ikke kan ilegges strengere reaksjoner. Sett ut fra studentens perspektiv, vil strengere reaksjoner fra sentral klagenemnd imidlertid føre til en ekstra belastning for berørte studenter. NMBU er derfor i utgangspunktet skeptisk til at det gjøres vesentlige endringer. NMBUs klagenemnd anbefaler at reglen i universitets- og høyskoleloven § 5-1 videreføres, slik at Felles klagenemnd bare kan omgjøre vedtak til skade for studenten innenfor forvaltningslovens frist på tre måneder samt øvrige forutsetninger.

Det er også fremført at hjemmel for Felles klagenemnd til å omgjøre til skade for studenten kan påvirke studentenes motivasjon til å klage og dermed redusere antallet klagesaker. Vi ser ikke bort fra at muligheten for omgjøring til skade for studenten kan ha slik virkning. Vi finner imidlertid at en ordning som i realiteten og med hensikt tar sikte på å begrense klageadgangen vil være et inngrep i studentenes rettsbeskyttelse etter forvaltningsloven og ellers i grunnleggende forvaltningsrettslige prinsipper.

Vi kan ikke se at dette er et hensyn som fyller forutsetningene om offentlige interesser i forvaltningsloven § 34 – tvert imot.

NMBU har et stort innslag av utenlandske studenter, og for disse skaper lang saksbehandlingstid ekstra problemer knyttet til visum og oppholdstillatelse i Norge. NMBU vil peke på at en så lang saksbehandlingstid ikke er ønskelig.

Kap. 6 Opptak

NMBU ser ikke store konsekvenser ved å ta inn en ny lovhjemmel for forskriftsbestemmelser om positiv særbehandling samt å fjerne bestemmelsen om adgang til åpne studier. NMBU er imidlertid usikker på om det er hensiktsmessig å innføre et nytt begrep innenfor opptak. Det er en fare for at dette kan skape mer forvirring enn oppklaring, og stiller også spørsmål om hvorvidt det skal gis tilbakevirkende kraft til alle som har fått vedtak om tilkjent generell studiekompetanse.

Kap. 7 Norsk som fagspråk

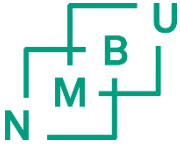
Departementet ber om tilbakemelding på om institusjonens ansvar for norsk som fagspråk tydeliggjøres i dagens UH-lov. NMBU ser de utfordringer norsk fagspråk møter, og hvor utdanning, forskning og formidling blir del av et internasjonalt miljø og hvor engelsk ofte blir språket for publisering og kunnskapsdeling. Gitt disse utfordringer kan det være fristende å stramme inn lovbestemmelsene, og legge ytterligere tiltak på UH-sektoren for å ivareta vårt fagspråk. Vi tror i likhet med departementets konklusjon, at lovendring for norsk som fagspråk ikke er nødvendig. Språkarbeidet kan styrkes av de rammer som legges rundt loven og den dialog som er mellom ulike aktører i og utenfor sektoren om språk.

NMBU har utarbeidet språkpolitiske retningslinjer som skal virke etter lovens hensikt og samtidig fungere i et studie- og forskningsmiljø med bredt språklig mangfold. Vi har stor tro på universitetets egen mulighet til å forme sin politikk innunder gjeldende lovverk. NMBU støtter departementets forslag om å gjøre tydelig ansvar for vedlikehold og videreutvikling av samisk fagspråk for institusjoner med samisk forskning og høyere utdanning.

NMBU ser vurderinger som er gjort i høringen rundt forskriftskrav om norsk som fagspråk. Til grunn her ligger anmodning fra utvalg for akademisk ytringsfrihet om «å forskriftsfeste krav om norsk sammendrag i alle doktorgradsavhandlinger.» NMBU har dette inne gjennom doktorgradsforskrift og språkpolitiske retningslinjer. Vi tror i likhet med departementet at dette i seg selv er for smalt for en forskriftshjemmel. En eventuell forskriftshjemmel må kunne være generell, og gi rom for tiltak og krav som samlet styrker norsk som fagspråk. Dog er det viktig å bruke en eventuell forskriftshjemmel med kløkt og vise retning i språkarbeidet, framfor detaljerte føringer.

Kap. 8 Fusk

Departementet har konkludert med at det ikke er behov for å definere fusk i lovs form og etter NMBUs vurderinger er dette en riktig konklusjon. Det er vårt inntrykk at både studentene, institusjonene og Felles klagenemnd kan ha nytte av en klar lovfestet beskrivelse av fusk. Vi har ingen innvendinger til at definisjonen overlates til institusjonene, men foreslår lovfesting av plikt til å definere eller forklare fusk ved de enkelte institusjoner. NMBU ser fram til omtalen av fuskebestemmelsene i den kommende lovproposisjonen om ny UH-

lov, der KD vil gi eksempler på hva som kan være fusk og kriterier for dette. Dette vil kunne danne et godt grunnlag som institusjonene i fellesskap kan bruke i arbeidet med å finne omforente rammer og sikre lik praksis og etablere en så ensartet forståelse som mulig av hva som skal regnes som fusk.

Kap. 9 Hjemmel om disponering av statstilskudd og egenbetaling

De foreslåtte endringene omhandler en tydeliggjøring av dagens regelverk, og NMBU har ingen innspill til endringsforslagene.

Kap. 10 Tilsyn med kvalitetsarbeid i utdanningen mv

NMBU ser ikke at de foreslåtte endringene får noen praktisk betydning.

Kap. 11 Endringer i lovbestemmelse om gradssystemet

NMBU støtter i det alt vesentlig endringsforslagene, men har kommentarer til den foreslåtte endringen i § 3-1 a: *Gradssystemet skal i hovedsak følge strukturen bachelorgrad, mastergrad og ph.d. eller ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid. I tillegg kan følgende grader gis: høgskolekandidatgrad, mastergrad fem år, master i rettsvitenskap, cand.med., cand.med.vet., cand.psychol., cand.theol. og dr.philos.* Departementet skriver i sitt høringsbrev: «*Det har blitt en større utbygging av femårige integrerte masterprogrammer enn det departementet eller Stortinget hadde sett for seg da systemet ble innført. Det gjør også at det kan være nyttig å klargjøre hva som skal være hovedstrukturen, uten at det skal ha konsekvenser for eksisterende studietilbud. Formålet er heller at det skal være førende for arbeidet framover.*»

NMBU mener at selv om ny bestemmelse ikke utelukker at fem-årige integrerte løp kan opprettes, ser vi ikke behovet for en slik presisering og at institusjonene selv må få vurdere gradsstruktur ut fra faglige hensyn. NMBU har flere eksempler der utdanningen har blitt endret fra 3+2 til et femårig studieløp etter programevalueringer og endringene var godt faglig begrunnet og forankret.

Vennlig hilsen

Finn-Arne Weltzien e.f
Prorektor for forskning

Elise Norberg e.f
Prorektor for utdanning

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.